

1. TEKOSECHO I

Voor Europa is er géén alternatief, voor de EU gelukkig wel! – over de Europese spagaat

Hoe maak je van de Europese lappendeken een geheel? Deze robuuste werkelijkheid speelt Europa parten, want zelfs de grootste voorvechters van de Europese Unie kunnen niet om de weerbarstige feiten heen, lezen we in de inleiding van dit brandend actuele boek. Het debat 'federaal' of 'centraal' is een oud, en – zoals nu opnieuw blijkt – een fundamenteel debat. Europa staat, na de bankencrisis, na de vluchtelingensunami en de terroristische crisis weer zeer centraal. Welke weg moet het op?

In het boek *De Europese spagaat* analyseren een aantal topauteurs de Europese werkelijkheid en zoeken ze naar oplossingen: Jan Herman Brinks bijvoorbeeld, of Paul Cliteur, professor Wim Couwenberg, journalist Derk Jan Eppink, Anton Krufft en Wim Van Rooy, professor Ad Verbrugge en organisatieadviseur Arjan Witte. Maar de voor mij meest beklievende pagina's werden neergeschreven door Sid Lukkassen en onze Luc Pauwels.

Europa: regressie of renaissance?

Dat het nét deze twee auteurs zijn, die mij het meest zijn bijgebleven, mag niet verwonderen: ik heb in hun bijdragen net de meest gedreven pro-Europese belijdenis gelezen. Zoals Sid Lukkassen schrijft: "Wat we nodig hebben, is een Europese beweging, een elite in bewustzijn. Wat we nodig hebben, is geen partijprogramma maar een filosofie (...) Dit sluit aan op een belangrijke maar vergeten traditie in Nederland. In de nasleep van de Verlichting vormden zich leesclubs van bezorgde burgers die zich verenigden om het verval van hun natie te stoppen. Zo ontstonden burgerverenigingen als Maatschappij tot Nut van 't Algemeen".

Of dit: "Onze beste hoop is daarom een game-changer (...) Ik doel op het bouwen van iets compleet nieuws op de grondvesten van een aftakelende beschaving. We moeten zijn als architecten omringd door ruïnes die verwijzen naar antieke en eerdere rijken (...) Dit is de hoop op wat Houellebecq een 'metafysische omwenteling' noemt".

De Europese Unie zit danig in het slop, aldus de auteur, die verwijst naar het trilemma van Princeton-professor Dani

Rodrik: "Economische globalisering, politieke democratie en nationale autonomie zijn allemaal afzonderlijk mogelijk, en ook per twee. Maar ze kunnen niet alle drie tegelijk voorkomen." De auteur verwijst in zijn bijdrage verder naar Benthin en schrijft: "Als Benthins betoog iets verheldert, dan is het dat de globalisering dingen doet met soevereiniteit waarop democratie geen antwoord heeft. Democratie is gebonden aan demografie, en demografie is gebonden aan geografische grenzen – de globale machtsprocessen spelen zich af in cyberspace en zijn onbegrensd".

Sid Lukkassen roept op tot een nieuw front in Europa, het front van de soevereine patriotten, van het humanistisch realisme en van de post-progressieven. "(Deze zuil) zijn 'wij' (...) Ons verlangen naar de Nieuwe Zuil is zoals het verlangen van Walter Benjamin naar een open toekomst, toen hij schreef: "De traditie van de onderdrukten leert ons dat de 'uitzonderingstoestand' waarin we leven, de regel is". Het is noodzakelijk om onze krachten te bundelen, want het is zoals een Amerikaans staatsman zei: we moeten samen opstaan, anders zullen we afzonderlijk worden opgehangen". Het is mobiliseren tegen de diep ingebakken progressieve maakbaarheidsidealen van de achtenzestigsters!

Sid Lukkassen ziet een belangrijke rol weggelegd voor de natiestaten en rekt in de patriottisch-realistische coalitie ook en vooral op de nationalistische vloedgolf in Oost-Europa. Hij veegt de vloer aan met de Europese Unie, maar doet dit niet vanuit een anti-Europese gezindheid, wel integendeel.

Europa: TINA – There Is No Alternative!

Van een andere strekking is de bijdrage van Luc Pauwels, die – net als ik – tot een andere generatie behoort. Want Luc Pauwels pleit, nét vanuit de Europese geschiedenis van duizenden jaren, voor een heropleving van de Europese rijksgedachte: "Europa zelf is een continent, met een beschaving en traditie van duizenden jaren. In vergelijking hiermee zijn de natiestaten jong, hooguit een paar honderd jaar".

Ook Luc Pauwels pleit gedreven voor een nieuwe visie over wat Europa kan en moet zijn. "De EU van vandaag heeft die visie niet en werkt dus ook niet (...) Het ging al meteen in de fout met de dwaze veronderstelling dat de eengemaakte markt automatisch zou leiden tot een politiek eengemaakt Europa. De te snelle uitbreiding van het aantal lidstaten was de tweede, onherstelbare blunder van formaat (...) Het antwoord van de EU op de migranteninvasie van 2015 was ongemeen zwak, verward en fout. De Alleingang van de Duitse kanselier Merkel een ramp". In minder woorden kan men de EU-crisis allicht niet samenvatten....!

De auteur legt de fundamentele vragen op tafel: "Hoe een evenwichtige, niet op dwang gestoelde orde in het leven roepen die de volkeren en culturen van Europa de volle maat van hun identiteitsbeleving waarborgt? Hoe hun belangen en verlangens federeren, op een duurzame en stabiele manier? En hoe de beslissingsmacht verdelen over de verschillende beleidsniveaus zonder jacobijns centralisme enerzijds en

Twee basisvaststellingen, die elke Europeaan voor zichzelf moet maken: "De geestelijke dimensie van Europa als gezamenlijk erfdeel en gezamenlijke taak. Europa als een in onze geschiedenis verworteld concept van evenwicht en stabiliteit, van soevereiniteit in eigen kring, van federaal gelaagde machtsdeling, van Imperium zonder imperialisme" en "het bewustzijn van wat er allemaal mogelijk was geweest resp. kan worden in geval van een echte Europese politieke eenheid."

Want hierover gaat het tot slot: "Vandaag moet Europa kiezen tussen macht en markt. Wat wordt het leidinggevende concept? Als Europa er zich bij neerlegt louter markt te zijn, dan wordt het in een

neerlegt louter markt te zijn, dan wordt het in een omkering van het Nietzsche-woord een Macht ohne Wille, zoals het naoorlogse Duitsland. Als Europa geen macht wil zijn, zal het de macht van een niet-Europese staat ondergaan (...) Machtsafstand leidt tot een koloniaal statuut”.

Een herleving van de Europese Rijksgedachte dus!

Inspiratie voor krachtlijnen en technieken die eenheid en veelheid in harmonische relatie kunnen brengen,

kan men, aldus de auteur, vinden in het organische, niet-egalitaire federalisme, in het complementariteitsbeginsel en in een toepassing van het subsidiariteitsbeginsel. Terecht verwijst Luc naar de werken van de Friese humanist Johan Althusius (1557-1638), die het federalisme zag als een politiek systeem waarin de soevereiniteit gespreid wordt over verschillende bestuursniveaus binnen het geheel, zodanig dat ieder deel voor bepaalde materies de eindbeslissing kan nemen, zonder toestemming van de federatie en zonder inmenging van de andere delen.

Luc Pauwels sluit af met een tiental suggesties, zoals het vervangen van een aantal politieke verantwoordelijken die er zelf niet meer in geloven, het vastleggen van de grenzen van Europa: wie kan erbij en wie niet. Hij vraagt dringend dat de grenzen van Europa worden gerespecteerd en dat het respect wordt afgedwongen. De EU moet worden vervangen door een Europese Federale Unie, en Europa moet worden uitgebouwd in concentrische cirkels rond deze EFU. De TTIP onderhandelingen moeten worden stopgezet, en er moet een grondwettelijk onderscheid komen tussen staatsburgerschap en nationaliteit.

Dit 300-pagina dikke boek is een belangrijk boek, met bijdragen van héél verschillende inhoud. Een boek over onze, over uw toekomst. Zoekt u nog een boek voor de zomermaanden? Zoekt u een cadeau voor de afstuderende neef of nicht? Zoek niet langer, en koop dit boek! Een aanrader dus!

Peter Logghe

De Europese spagaat. Het Europa der Vaderlanden of een hernieuwde Europese Unie,
Brinks, J. H., Kruft, A., Lukkassen, S., Pierik, P.,
Uitgeverij Aspekt, Soesterberg, 2017, 300 pag.
ISBN 9789463381963